

Notes sobre el Premi Sant Joan 1985

per Joan Ripoll

La cinquena convocatòria del Premi Sant Joan de novel·la catalana, corresponent a l'any 1985, es mantingué en l'habitual índex de concurrència, ja que hi foren presentades trenta-set novel·les (una més que l'any darrer), procedents de diversos indrets de Catalunya, així com, segons ja és proverbial, de les Illes i del País Valencià; cal remarcar, en tot cas, que hi concorregueren nou autors sabadellencs, ço que representa una quart part dels concursants, percentatge ben significatiu.

UN PANORAMA AMPLI

És comprensible que en tal abundor de novel·les -abundor relativa, tenint en compte l'àmbit català- s'hi trobi una mica de tot, des de l'autor novell al consagrat, des de l'obra més ingènua a la més sofisticada, des de la de caire més íntim a la més cosmopolita. Sempre, d'any en any, hi acostuma a haver uns temes recurrents: així, les històries sentimentals, els records de la guerra civil i l'odissea de l'exili, la crítica social, etc.; enguany, pot destacar-se, com a novetat, la fantasia desplegada per alguns autors tant envers al temps passat com al futur, cosa que tracta de donar una visió nova de la novel·la històrica o de la comunament dita de ciència-ficció, ara treballades des d'unes perspectives insòlites: per exemple, el cas d'un personatge del nostre temps que reviu als temps medievals o d'uns altres que es projecten en els temps futurs. Per altra banda, un tema nou ha estat també el de la crisi sacerdotal, tractat de diferent manera en dues de les obres presentades.

Així mateix, pot dir-se que el grau d'imaginació aplicat a certs temes s'ha reflectit a



Joan Ripoll llegint el veredict.

vegades en l'estil d'algunes obres, on s'han emprat els recursos més insòlits, des de proposar lectures aleatòries d'un text fins a la utilització implícita de formes de la narrativa cinematogràfica. És així que el conjunt d'obres presentades ha estat el més ampli possible, i les opcions del jurat també foren, d'antuvi, ben diverses. L'aplicació, però, del criteri de relació tema-escriptura aviat

posà ordre en una aparent pluralitat d'opcions, un cop les obres foren llegides i valorades. Arribaren a l'estadi de finalistes set obres, ei conjunt de les quals reflectia, fins a cert punt, les característiques del total de les novel·les presentades.

TRES NOVEL·LES DE GÈNERE

A grans trets, aquestes set obres seleccionades podrien ser classificades en dos grups: les novel·les de gènere i les novel·les que en diríem intel·lectuals. Entenem per novel·la de gènere aquella que respon a unes característiques de tema i forma donades prèviament, que per si mateixes en defineixen l'abast: en el cas que ens ocupa, podria situar-se en aquest grup "*Més àngel que dimoni*", de Núria Mínguez, novel·la que qualificariem com d'intriga sentimental, en la que l'autora palesa la seva habilitat narrativa tot fent digerible una història melodramàtica inversemblant entre un pintor de fama i la muller d'un militar sud-americà; en el gènere de reportatge testimonial -potser més periodístic que no pas novel·lístic-, "*Leonard Arenas*" presentà la seva obra "*El prodigi i el caos*", sobre les lluites per la llibertat i la dignitat humanes a Centro-Amèrica; i en el gènere policíac, Xavier Morret oferí "*El misteri etrusc*", història mig intrigant, mig irònica, sobre una banda d'estafadors que trafiquen amb antiguitats falses, sense que tampoc no hi falti el component sentimental.

De les tres novel·les citades, la de "*Leonard Arenas*" es mantingué fins la tercera votació de les cinc que constitueixen l'eliminatória final, ben segur gràcies al seu alè d'autenticitat, malgrat la mancança de trets específicament novel·lístics; "*El misteri*



Un aspecte del Saló, ple de gom a gom.

etrusc" aguantà dues votacions, atenent la desimboltura de la seva exposició i el joc desmitificador del patró policíac clàssic, malgrat no assolís l'acabat que obtingué l'obra del mateix autor, "El manuscrit perdut", presentada l'any passat i que aconseguí l'honor de quedar finalista al costat de

dibilitat dramàtica, resultà l'obra finalista, "El literal", presentada sota el pseudònim "J.M.", que relata l'experiència vital d'un personatge a través d'una doble perspectiva: la narradora explica a un ex-amant la seva relació amb un home que, a mesura que intimava amb ella, li conta la seva vida i la dels

LA NOVEL·LA PREMIADA

La novel·la premiada, situada d'antuvi en bona posició, fou "La torre Bernadot", del quasi-sabadellenc Antoni Turull, que mantenia una posició eclèctica entre els dos grups que s'han descrit.

Basada en experiències autobiogràfiques, narra la relació d'infantesa i adolescència entre un noi i una noia -pertanyents a una família de l'alta burgesia barcelonina-, relació que esdevé aviat amorosa i que quedarà estroncada en seguir ambdós protagonistes els camins diferents que els marquen llurs vides. La novel·la explica aquesta vivència, aparentment tan simple, d'una manera realista i poètica alhora, tot enriquint-la amb una infinitat de matisos, que van des de la creació d'ambients a l'anàlisi psicològica dels personatges; l'obra és estructurada en tres parts molt definides: d'antuvi es narra en primera persona un estiu a la torre familiar de La Garriga durant els temps de la post-guerra espanyola; la segona part conté la correspondència creuada trenta anys després pels dos protagonistes, que evocuen aquells temps d'adolescència, i en completen la visió; finalment, l'última part presenta un salt en el temps, torna endarrera i reemprèn l'acció tot explicant objectivament -ara en tercera persona- la vida barcelonina dels dos protagonistes, que viuran la culminació de la seva relació amorosa. El destí els separà irremissiblement -"el mur que els separava va tornar a materialitzar-se i mai més no van tenir l'ocasió de dir-se que s'estimaven"-, però l'encís i la nostàlgia d'aquells anys perduraran per sempre.

La combinació d'intimisme i objectivitat, el tractament del pas de temps, el poder del record i el contrast amb l'evidència de la frustració, unit a una exposició clara i colorista alhora, fan d'aquesta novel·la una obra singular que, sens dubte, haurà d'arrodonir la trajectòria del premi Sant Joan.



Tània Turull recull el premi en nom del seu pare.

l'obra guanyadora de Gabriel Janer Manila; "Més àngel que dimoni", en canvi, obtingué un sol vot a la primera votació, donat segurament el seu to més convencional, lliniant amb la literatura popular.

TRES NOVEL·LES INTEL·LECTUALS

El segon grup -que he qualificat com de novel·la intel·lectual- presentava, en conjunt, una preocupació formal més palesa, a vegades fins i tot amb risc de distorsionar la història que es contava. L'exemple més clar era la novel·la del mallorquí Pere Morey titulada "Laberint", bastida sobre una combinació aleatòria que l'autor recomanava efectuar amb l'ajuda d'un dau, que permetia seguir un ordre de lectura atzarós, saltant d'uns capítols a uns altres: de fet, més que explicar una història pròpiament dita, presentava moments quotidians d'un personatge doble -un Joan o una Joana- la motivació dels quals es resumia a l'epíleg en una fórmula clàssica del "carpe diem" horacià; aquesta novel·la caigué després de la segona votació, tot desempatant amb la citada "El prodigi i el caos".

Una altra obra de procedència mallorquina, ara de la novel·lista Antònia Vicens, es mantingué fins a la penúltima votació: es tracta de "Fantasia per a un capvespre", història molt elaborada d'un advocat arribista que es debat entre la muller rica i maltosa i una amant jove, i que acaba suicidant-se; de fet, però, el personatge central és l'amant, que emprèn una mena de pelegrinatge simbòlic al llarg d'un cap de setmana a la recerca de l'home, i que és seguida de prop d'un testimoni objectiu que esdevindrà el narrador de la història.

No menys elaborada, però sí amb més cre-

seus avantpassats, desgranant així un seguit d'històries múltiples que enllaceren perfectament gràcies a una escriptura acurada que emprà recursos narratius de bona llei; novel·la rica en suggeriments, es ressent, però, d'un cert artificio que, a la llarga, desdibuixa el personatge eix de tota la història.



Roda de premsa Sabadell-Bristol.